

SUOMALAINEN OHJELMISTOLIIKETOIMINTA 2007 Ohjelmistoyrityskartoitus 2008

Mikko Rönkkö, Jukka Ylitalo, Nina Koivisto, Olli-Pekka Mutanen, Antti Adamsson

TEKNILLINEN KORKEAKOULU
Ohjelmistoliiketoiminnan laboratorio

TURUN YLIOPISTO
Ohjelmistojen tuotteistamisen tutkimusryhmä

Tutkimuksen taustatietoja

Kansallinen ohjelmistoyrityskartoitus ("OSKARI") 1997-2008

- Merkittävin (laajuuden ja toiston osalta) ohjelmistoalan kehitystä mittaavista kotimaisista tutkimuksista
 - Ensimmäinen kartoitus toteutettiin vuonna 1997
 - Alkuperäisenä tarkoituksena todistaa, että Suomessa on olemassa ohjelmistotuotetoimiala, joka on kansallisesti merkittävä tai ainakin sellaiseksi kehittyvä
 - Vuoden 2002 kartoituksessa todetaan tarkoituksen täyttyneen
- Tutkimus on seurannut vuosittain ohjelmistotuotealan kehitystä
 - Kerätty informaatiota alan liiketoiminnan ja ohjelmistokehityksen volyymistä, kasvusta ja keskeisistä tunnusluvuista
- Kahtena viimeisenä vuonna tutkimusta on kehitetty voimakkaasti vastaamaan paremmin tehtäväänsä tuottaa informaatiota nopeasti kehittyvästä ohjelmistoalasta
 - Ohjelmistotuoteyritysten lisäksi tutkimuskohteena ohjelmistoalan palveluyritykset
 - Alan keskeisten tunnuslukujen lisäksi vuosittain vaihtuva ja ajankohtainen tutkimusteema-osio
 - Panostettu erityisesti tutkimuksen kattavuuteen (vastausten määrä)

Kartoituksen 2008 toteutus

- Tänä vuonna jo 11. kertaa järjestettävästä ohjelmistoyrityskartoituksesta vastaa Teknillinen korkeakoulu yhteistyössä Turun Yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston kanssa. Tutkimuksen tilasi Teknologiateollisuus ry.
- Tutkimus tänä vuonna oleellisesti laajempi kuin edellisinä vuosina
- Tavoitteena on tuottaa keskeiset tunnusluvut Suomen ohjelmistoalan tilasta vuonna 2007 sekä selvittää loppuraportin teemaosiossa, mitkä tekijät vaikuttavat yrityksen kasvuun ja kansainvälistymiseen
 - Yhteistyö Kasvufoorumi 08 –hankkeen kanssa kasvun ja kansainvälistymistutkimuksen osalta (KF08:n loppuraportti 18.9.2008)
- Kysely toteutettiin kesä-heinäkuussa kyselytutkimuksena, millä pyrittiin tavoittamaan kaikki Suomen ohjelmistoyritykset
 - Kutsu kyselyyn lähetettiin postitse ja sähköpostitse yhteensä 3 639:lle yritykselle
 - Vastauksia saatiin 660 kpl (v. 2007 342), joista 344:lla (287) oli omaa ohjelmistotuoteliiketoimintaa vuonna 2007
 - Vastausaktiiviteettia nostivat osaltaan kartoituksen kumppaneiden tuki
- Arvioinnin mukaan omaa ohjelmistotuoteliiketoimintaa harjoittavia yrityksiä oli Suomessa vuoden 2007 lopussa noin 1 050
- Kartoitus julkistaa toimialan keskeiset tunnusluvut 28.8. ja loppuraportin 1.11.2008 mennessä

Rahoittajat ja kumppanit 2008

Teknologia
teollisuus

Microsoft®

SCIENCE
TURKU
PARK

Rahoituksen sijasta asiantuntemuksensa kartoituksen käyttöön antoivat:

ETLA

Toimialan keskeiset tunnusluvut

Tutkimuksen kohde: Suomalainen ohjelmistotuoteliiketoiminta

- Ohjelmistotuoteliiketoiminta on liiketoimintaa, joka perustuu omien ohjelmistotuotteiden myyntiin lisensseinä tai palveluina sekä kiinteästi näihin ohjelmistoihin liittyviin muihin palveluihin.
- Suomalainen yritys on Suomeen rekisteröity yritys.
 - Suomalaisen konserniyhtiön kaikki tytäryhtiöt (myös ulkomailla) luetaan suomalaisen yrityksen toiminnaksi.
 - Ulkomaalaisen konserniyhtiön suomeen rekisteröidyn tytäryhtiön oma toiminta luetaan suomalaisen yrityksen toiminnaksi.
- Suomalainen ohjelmistotuoteliiketoiminta on suomalaisen yrityksen harjoittamaa ohjelmistotuoteliiketoimintaa.
- Ohjelmistotuoteliiketoiminta on noin kolmannes koko tietojenkäsittelypalvelualan⁽¹⁾ liikevaihdosta.⁽²⁾

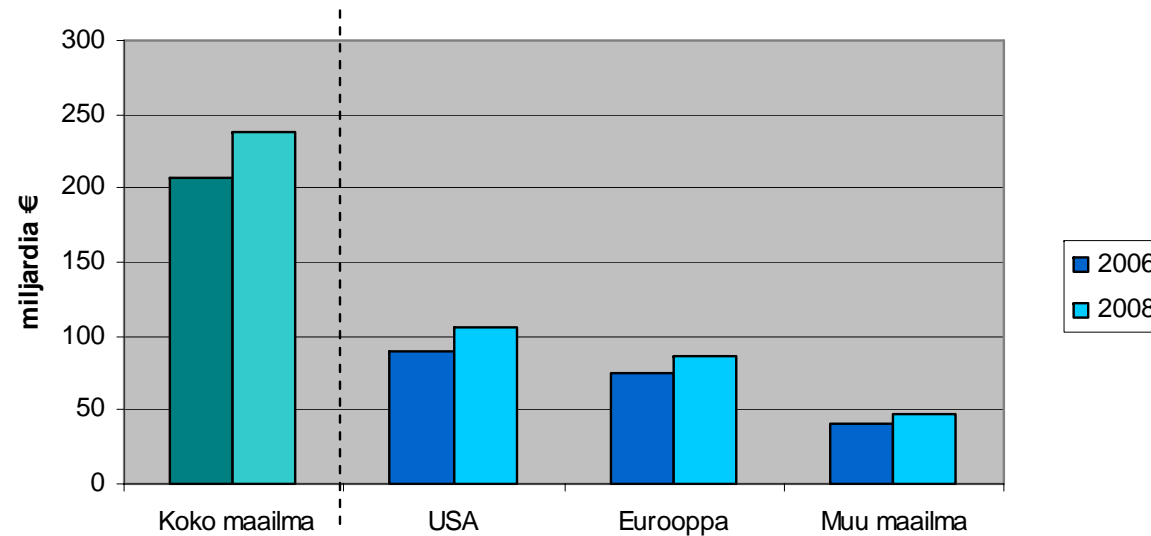

1 Tilastokeskuksen toimialaluokka 72

2 Tyrväinen et al. 2004

Maailmanlaajuinen ohjelmistotuoteliiketoiminnan kehitys 2006-2008 (EITO2007*)

2006	2008
Maailmanlaajuinen ohjelmistotuotemarkkina oli 207 miljardia € ja se kasvoi edellisvuodesta 7,4%	Maailmanlaajuisen ohjelmistotuotemarkkinan ennuste on 239 miljardia € ja se kasvaa keskimäärin vuodessa 7,4 %
Euroopan ohjelmistotuotemarkkinan koko oli 71,5 miljardia € (USA: 90 mrd. €) ja se kasvoi edellisvuodesta 6,5% (USA: 8,4%)	Euroopan ohjelmistotuotemarkkinan ennuste on 81 miljardia € (USA: 106 mrd. €) ja kasvaa keskimäärin vuodessa 6,5% (USA: 8,4%)

* European Information Technology Observatory

Suomalainen ohjelmistotuoteliiketoiminta 2007

- Ohjelmistotuoteliiketoiminnan liikevaihto kasvoi 8,6% (13%) ja oli 1,52 miljardia € (1,41 miljardia €)
 - Kansainvälinen liikevaihto kasvoi 12 % (9,8 %*) ja oli 678 M€
 - Kotimaan liikevaihto kasvoi 5% (15,3 %*) ja oli 840 M€
- Ala työllisti 14 400 ohjelmistoalan ammattilaista (13 000). Alalla työskentelevien määrä kasvoi 9,4 % (5,1%)
- Vastanneiden yritysten kannattavuus (tulos/lv) oli 10,4 % vuonna 2007 (5,6 %).

Kyselyyn vastanneiden ohjelmistoyritysten perustietoja

Tutkimuksessa analysoitu yritysjoukko edustaa 88 % koko ohjelmistotuotealan liikevaihdosta

Yritysten ikä keskimäärin 9 vuotta

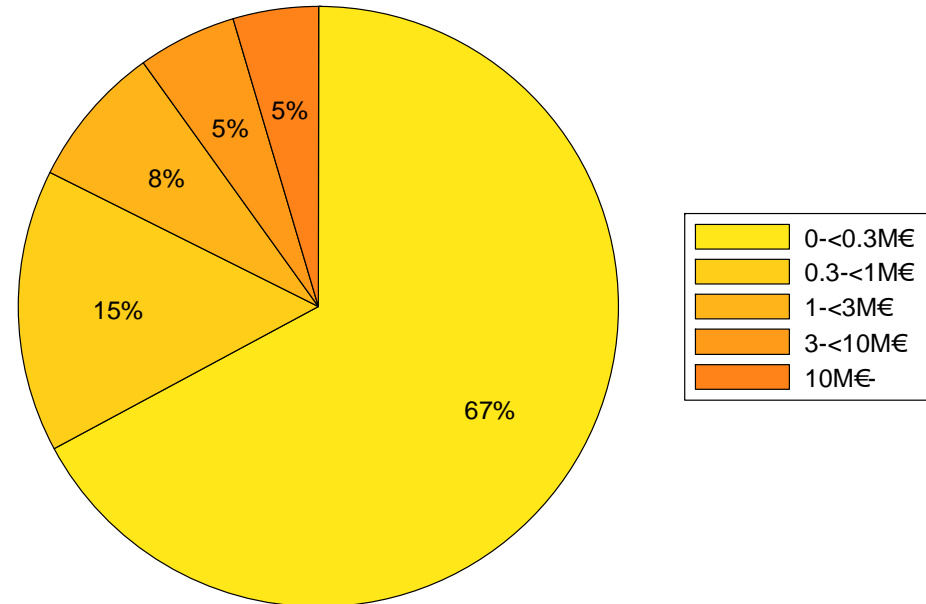
Sijainti: toimiala on hyvin keskittynyttä

- Pääkaupunkiseudulla yrityksistä 54 %, isoista yrityksistä 79 % (ohjelmistotuoteliiketoiminnan lv > 3 M €)

Kannattavuus: keskimäärin 10,4 % (5,6 %)

- 27 %:lla yrityksistä kannattavuus yli 15 % (22 %)
- Vastanneista yrityksistä 12% teki tappiota (17 %)

Vastanneiden yritysten jakauma ohjelmistotuoteliiketoiminnan mukaan

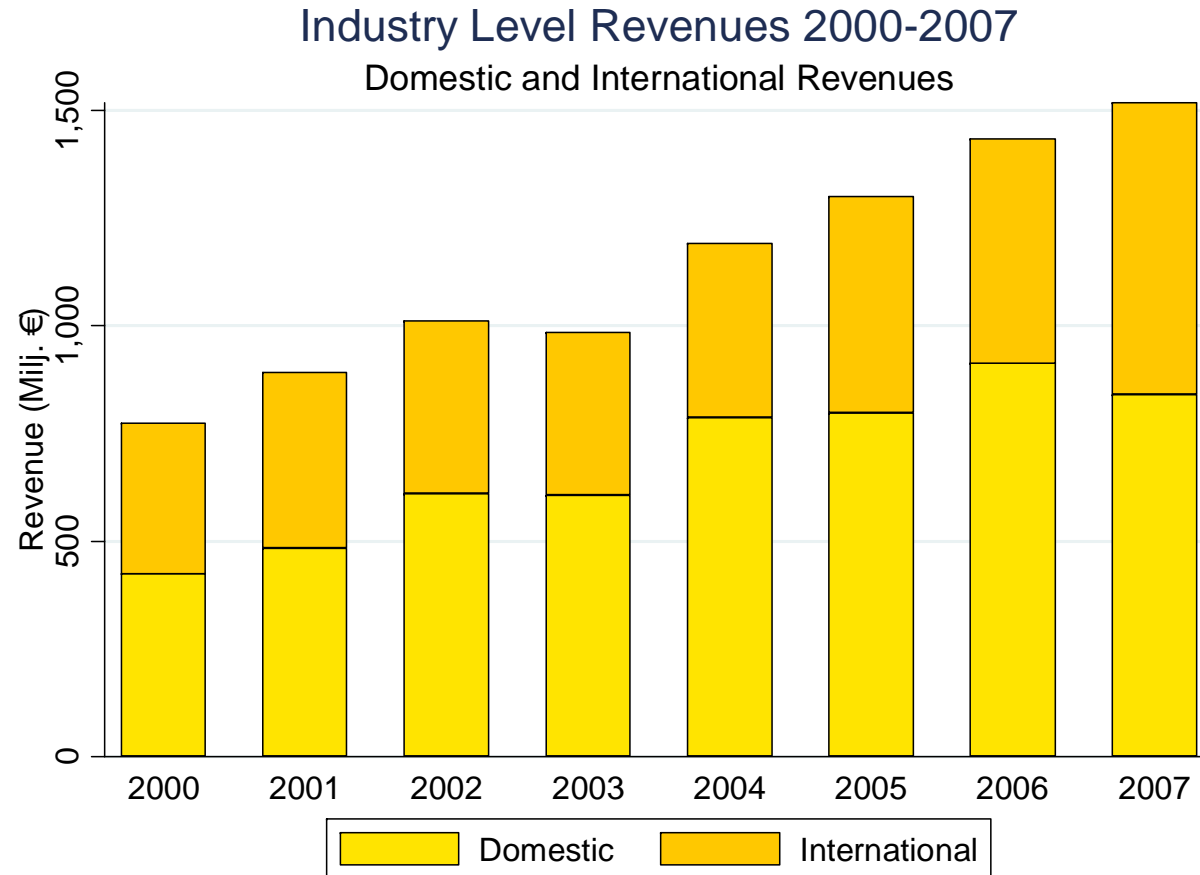

Koko: suurin osa yrityksistä on pieniä tai keskisuuria

- 71 %:lla yrityksistä oman ohjelmistotuoteliiketoiminnan liikevaihto alle 300 000 €
- Kokonaisliikevaihto / kokonaishenkilöstö 110 000 € (110 000 €)
- 45 % alle 5:n hengen yrityksiä (41 %)

Ohjelmistotuoteliiketoiminnan liikevaihdon kehitys 2000 – 2007*

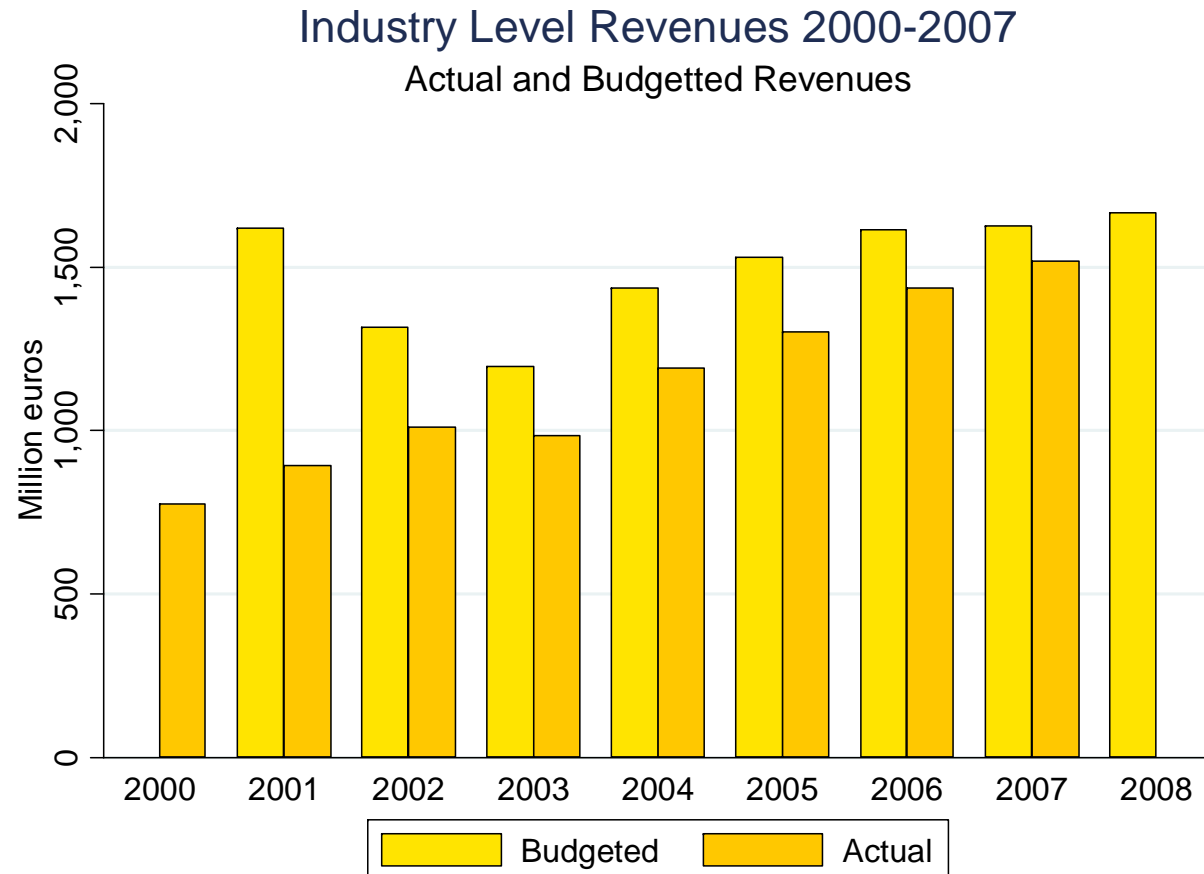
- Ohjelmistotuoteliiketoiminnan liikevaihto kasvoi 8,6 % ja oli 1,52 miljardia €
- Kansainvälisen liiketoiminnan arvo kasvoi 12 % * ja oli 45 % toimialan liikevaihdosta
- Kotimaisen liiketoiminnan arvo kasvoi 5 % *

* Ekstrapoloitu toimialan yritysten kokonaislukumäärää vastaavaksi

Ohjelmistotuoteliiketoiminnan liikevaihdon kehitystrendi 2000-2007*

- Yritysten liikevaihtoennusteet edelleen nousussa, mutta selkeästi maltillisempia
- Toteutuneet liikevaihdot ovat vuosittain seuranneet budjetoituja lukuja
- Vuoden 2008 budjetoitu kasvu ennustaa alan maltillista kasvua jatkossa

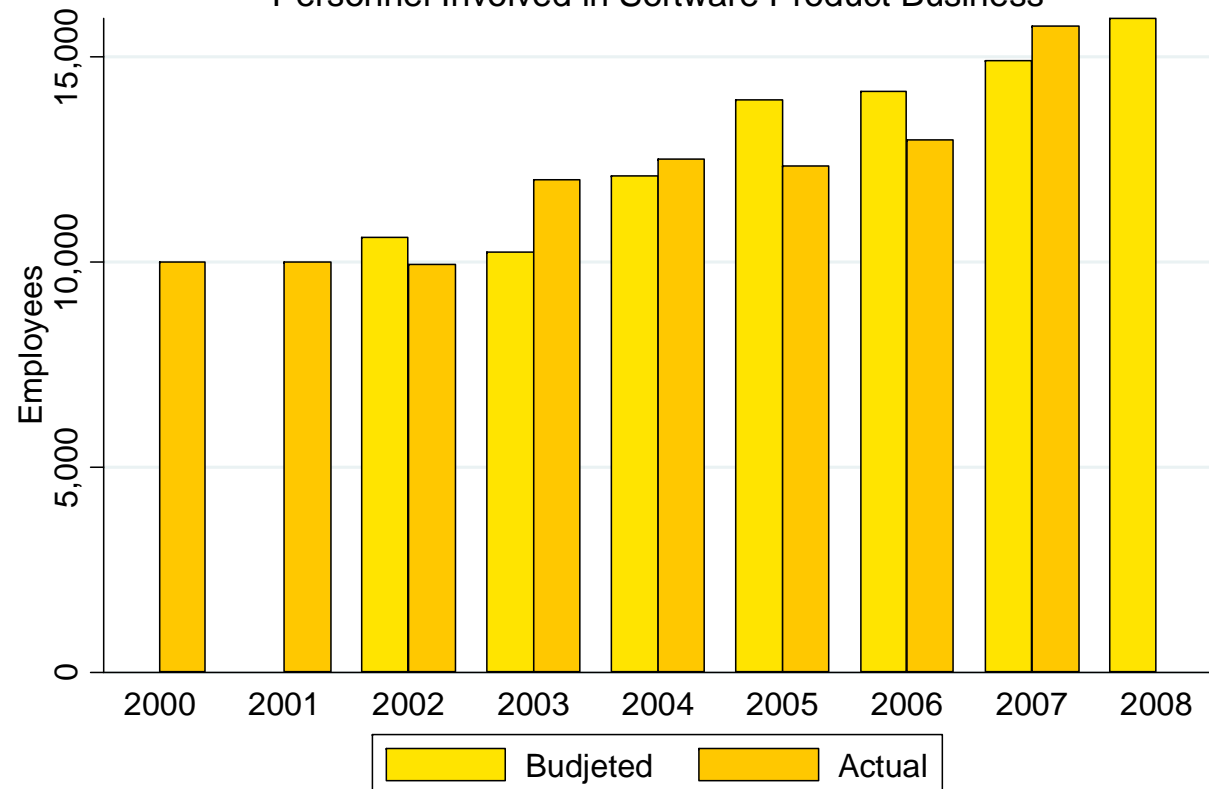
* Ekstrapoloitu toimialan yritysten kokonaislukumäärää vastaavaksi

- Ohjelmistotuoteliiketoiminnan henkilöstömäärä kasvoi +9,4%
- Ala työllistää arviolta 14 400 (13 000) työntekijää.
- 69% henkilöstöstä työskentelee yli 3 M€ ohjelmistotuoteliikevaihdon yrityksissä.

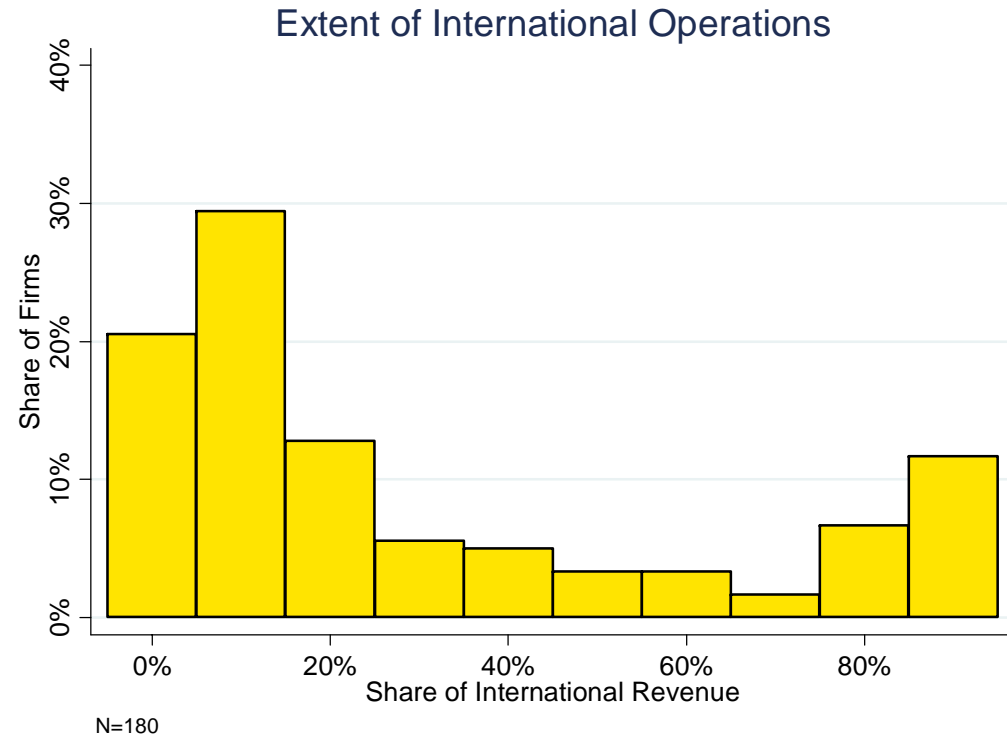
Personnel at the Industry Level 2000-2007

Personnel Involved in Software Product Business

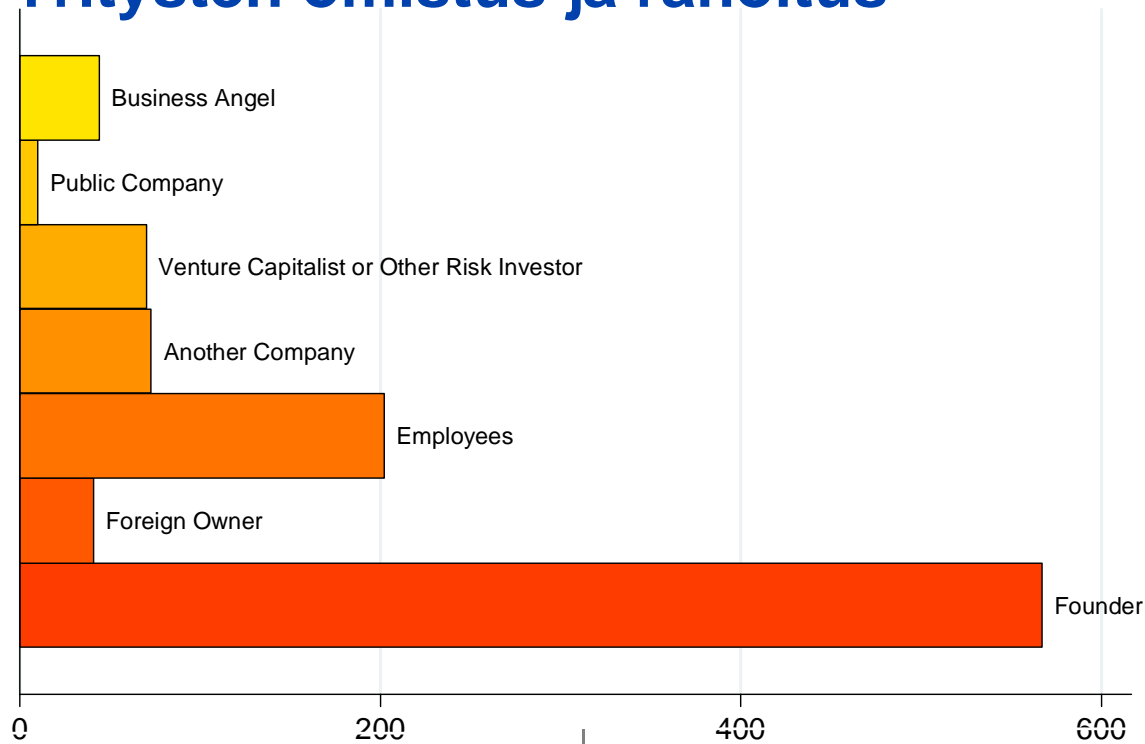

Kansainvälinen liiketoiminta

- 33%:lla yrityksistä kansainvälistä liikevaihtoa (2006: 48%)
- Kv. liiketoiminnan osuus kv. liiketoimintaa harjoittavissa yrityksissä pysynyt lähes muuttumattomana 32 % (33% 2006)
- Suurimmalla osalla yrityksistä vain vähän kansainvälistä liiketoimintaa, mutta osa erittäin kansainvälisiä
- Kansainvälistä liiketoimintaa keskimäärin 8 maahan (8,8)
- Yleisimmät kohdemaat: Ruotsi, USA ja Saksa (samat kuin 2002 - 2006)

Yritysten omistus ja rahoitus

■ 91 %:lla yrityksistä perustajat ja perheenjäsenet omistajia

■ 10,9 %:lla omistajana yksityinen pääomasijoittaja

■ Yli 93% yrityksistä kokonaan suomalaisessa omistuksessa

■ 35% yrityksistä ilmoitti aikovansa hakea ulkopuolista rahoitusta seuraavan kahden vuoden aikana (36 %)

■ Suosituimmat rahoitusmuodot on rahoituksen hakijoiden joukossa:

- * Julkinen rahoitus 73 %
- * Riskirahoitus 63 %
- * Yksityissijoittajat 52 %

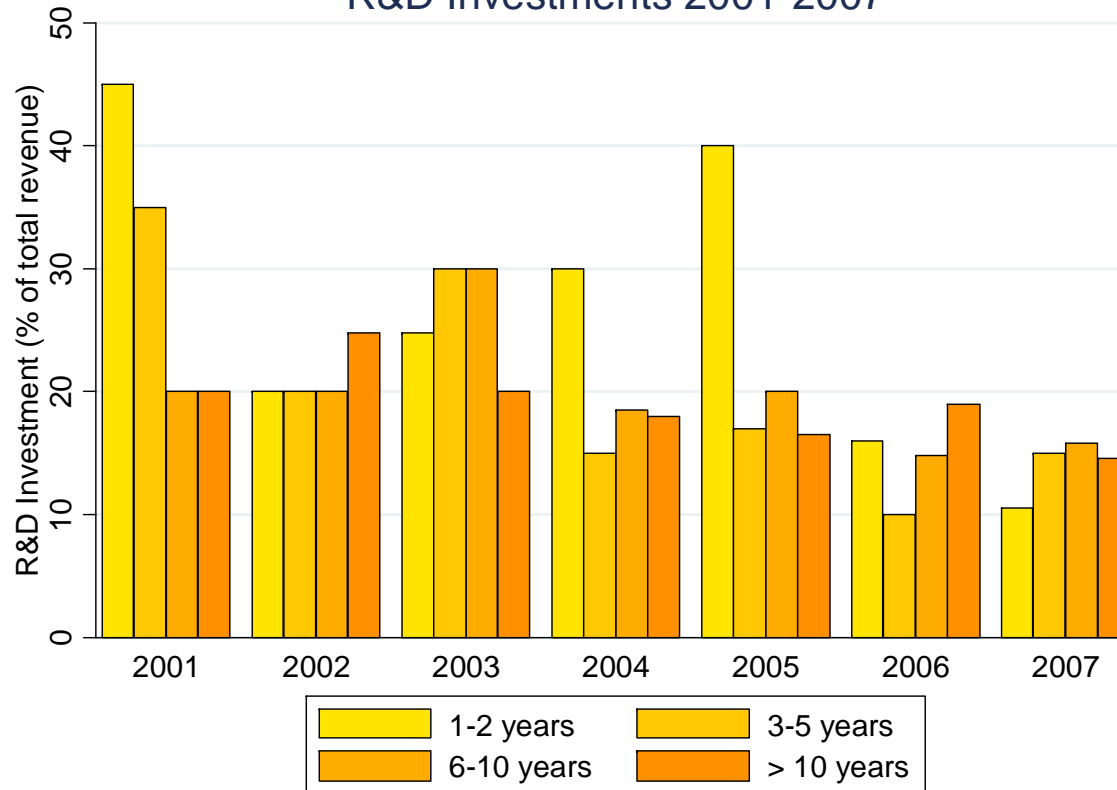
Yritysten toiminnan kehittäminen

- Tärkeimmiksi koetut kehityskohteet suhteessa haasteisiin ja vahvuuksiin (haastattelututkimus, N=71)
 1. Tuotekehitys
 - Yritykset eivät kokeneet tuotekehitystä haasteeksi
 - Teknologiaosaaminen yritysten tärkeimmäksi kokema osaamisen osa-alue
 2. Markkinointi ja myynti
 - Kolmanneksi tärkein haaste, ei koettu vahvuudeksi
 - Mikäli yritys mainitsi haasteena, niin esiintyi yleensä myös kehityskohteena
 3. Henkilöstö
 - Toiseksi suurin haaste (työvoiman saanti ja osaavan henkilöstön pitäminen)
 - Henkilöstö (osaajien määrä suhteessa vallitsevaan tarpeeseen) neljänneksi tärkeimmäksi koettu vahvuus
 4. Osaaminen ja tuotteistus
 - Osaaminen oli yritysten kaikkein suurimmaksi kokema vahvuusalue; erityisesti teknologiaosaaminen ja toimialaosaaminen koettiin vahvoiksi
 - Tuotteistukseen panostamalla halutaan luoda kehityspolku ”projekteista tuotteisiin” ja päästä monistettavaan osaamiseen ja tuotteisiin
 5. Kansainvälistyminen
 - Kansainvälistymistä ei koettu kärkipään haasteena (5. tärkein), vahvuutena (7. tärkein) eikä kehittämiskohteena (5. tärkein)
 - Tätä selittänee yritysten kansainvälisen kasvun varhainen kehitysvaihe

Tuotekehitys

R&D Investments 2001-2007

- Tuotekehityspanostukset laskeneet suhteessa liikevaihtoon lievästi vuodesta 2001 lähtien
- Koko alan tuotekehityspanosten mediaani on 14% (16 %) kokonaisliikevaihdosta

Johtopäätökset

Ohjelmistotuoteliiketoiminnan nykytila ja kehittämisaalueet

■ Nykytila

- Ohjelmistotuoteliiketoiminta näyttää vakiintuneen kasvavien toimialojen joukkoon; kasvu oli kuitenkin vuonna 2007 edeltäviä vuosia maltillisempaa
- Alan odotetaan kasvavan edelleen vuonna 2008, tuleva kasvuvauhti riippuu kuitenkin vahvasti suhdanteiden kehityksestä
- Nopeasti kasvavien yritysten merkitys toimialan kokonaisvolyymien kannalta on erittäin merkityksellistä kompensoiden tehokkaasti alan suurten yritysten liikevaihdossa vuonna 2007 tapahtuneita notkahduksia
- Ala työllistää selkeästi aikaisempia vuosia enemmän (14 400, 2006: 13 000)
- Tuotekehityspanostukset ovat edellisvuosien tapaan lievässä laskusuunnassa
- Julkinen rahoitus edelleen suosituin rahoituksen muoto (73 %) ennen riskirahoitusta (63 %) ja yksityissijoittajia (52 %)

■ Alan keskeisiä kehittämisaalueita

- Pienten ja varhaisen vaiheen yritysten pääomasijoittamisen kehittäminen
- Koulutetun työvoiman saatavuuden varmistaminen alan yritysten tarpeisiin
- Markkinointi- ja myyntiosaamisen kehittäminen yrityksissä
- Verkostojen ja sosiaalisen pääoman hyödyntämisen edistäminen alan yrityksissä
- Osaamisen, erityisesti teknologiaosaamisen, turvaaminen myös jatkossa
- Yritysten tuotteistuksen tukeminen (projekteista tuotteiksi)
- Alan yritysten kansainvälistymisen tukeminen edelleenkin kasvun synnyttämiseksi

Yhteenveto

- Suomen ohjelmistotuotetoimialan kasvu jatkui aikaisempia vuosia maltillisempänä (8,6 %, 2006: 13,1 %)
- Alan työllistävä vaikutus on selkeästi kasvanut (kasvu 9,4 %, 2006: 5 %)
- Tuotekehitys, markkinointi ja myynti sekä henkilöstötilanteen ja osaamisen kehittäminen olivat merkittävimmät yritysten toiminnan kehittämisen osa-alueet vuonna 2007
- Kasvu koettiin alan yritysten suurimpana yksittäisenä haasteena henkilöstö- ja myynti- ja markkinointihaasteiden jälkeen
- Nopeasti kasvavien nk. gaselliryhtysten määrän kasvattamisella mahdollisuus vaikuttaa voimakkaasti alan liikevaihdon kokonaisvolyymiin

Yhteystiedot

- Tutkimuspäällikkö Mikko Rönkkö
Software Business Laboratory
mikko.ronkko@tkk.fi, mikko.ronkko@utu.fi
 - +358 50 387 8155
- Projektipäällikkö Olli-Pekka Mutanen
Software Business Laboratory
olli-pekka.mutanen@tkk.fi
 - +358 400 444 609
- Professori Jussi Autere
Software Business Laboratory
jussi.autere@tkk.fi
 - +358 50 3161052
- Verkossa: www.sbl.tkk.fi/oskari/

